

Köszöntő sorok a 90 esztendőös Barsi Ernőnek

Visszatekintve a kilenc évtizedre, személyes élményeimben, emlékeimben kutatok, rácsodálkozva, hogy már és ilyen hamar eltelt, hisz nem tűnik távolinak, amikor egyetemistaként gyűjteni mentem Ernő bácsival, pedig ennek immáron negyven esztendeje. Képek jönnek elő emlékezetemből: Hővejen vagyunk Pócza Margit néninél, a ragyogó tehetségű himző asszonynál vagy Pusztasomorján a betűvéstést nem ismerő, dudakészítő, felejthetetlenül éneklő, táltos történeteket mesélő pásztornál, Soós Anti bácsinál. Azután Rábapatonán járjuk a falut, de a győri református templom is felidéződik a Reformáció emlékkünnepén Ernő bácsinak hegedűjátékkal illusztrált előadása, majd néprajzi konferenciák, de sorolhatnám a falvakat is tovább, ahova Vele mehettem, és ahol mindig nagy szeretettel, tisztelettel fogadták a Tanár Urat. Jól érthető kérdései, szeretetet sugárzó szavai nyomán megnyíltak a szívek és az elmék, örömmel beszéltek a felkeresettek emlékeikről, élményeiről, mindent, amit tudtak, amit híven megőriztek az évszázadok kincseit magába olvasztott, szájhagyomány úján terjedő anyanyelvi kultúráinkból, átadták Barsi tanár úrnak, aki megbecsülte, tisztelte, értékelte, szerette őket. Azonban Barsi Ernő nemcsak elfogadta, nem csupán feltárta, feldolgozta ezt a tudáskincset, hanem mindig azon volt, és ez ma is elmondható, hogy megismertesse ezt a hatalmas értéket kicsikkel és nagyokkal a legszélesebb körben a tudomány és művészet mindeneként, nem vonakodva soha sem a munkától, a többlet vállalásától.

Vonzó egyénisége, a személyéből áradó szeretet, elkötelezettség, meggyőződés, hit és az átélés különös ajándéka tettek, teszik felejthetlenné előadásait, a vele való beszélgetéseket, írásait, legyenek utóbbiak tudományt és művészetet népszerűsítők, vagy szigorúan tudományos igénnyel feldolgozott témák. Az egyik legsokoldalúbb kutató, akiben a tudós, a tanár, a néprajzi gyűjtő, a népművelő egyszerre van jelen úgy, hogy valamennyi területen tökéleteset alkotott. Nagy munkabírása mellett rendkívüli igényessége ugyancsak példaértékű. Mindezeket túl, nem feledkezhetünk el Ernő bácsi legendás szerénységéről, amelyből legnemesebb értelemben vett alázata is származik. Elégendő csak a napokban írott körlevelére gondolnunk, benne az Arany Jánost idéző sorokra: „Több a hímév, mint az érdem.” Tudjuk pedig, hogy nem érdemtelenül kapta az elismeréseket, a megbecsülést, a tiszteletet és a szeretetet. Ő is ezeket adta meg mindig, mindenkinek.

Az emlékek felidézése, a köszöntő szavak mellé kívánczik annak felvázolása még, hogy mit jelentett és mit jelent Barsi Ernő még korántsem lezárt életműve, munkássága a néprajztudományak, az önkéntes néprajzi gyűjtőmozgalomnak, a honismeretnek. Tudományos munkásságát áttekintve elmondhatjuk, hogy benne kiemelkedő helyet foglal el népdalokat gyűjtő és feldolgozó tevékenysége, amely már önmagában is életművet alkot. Hisz nincs a népdalnak olyan részterülete, amellyel ne foglalkozott volna széleskörű gyűjtésen alapuló, történeti és alapos összehasonlító elemzésen nyugvó feldolgozásaiban: tanulmányokban és tanulmánykötetekben. Mindezekhez hozzátehetjük még a nemzetközi elismerésnek örvendő egyéniségvizsgálatait, amely zenei egyéniségkutatásával olyan nótafáknak állított emléket és dolgozta fel tudáskincsüket, amelyekkel előtte csak a népmesekutatás büszkélkedhetett. Ugyanakkor feltárult a kutatásai, továbbá feldolgozásai során a Szigetköz, a Rábaköz, Győr és Győr környéke, az Órvidék, Badaacsony, Sály népzenei hagyományvilága, teljes népdalkincse. Különös értéket képviselnek a gyermekjátékok, gyermekjáték-dalok, mondókák és az a nagyon körültekintő vizsgálat, amelyet a gyermekfolklor területén végzett, összekapcsolva a pedagógiában, a nevelésben, oktatásban való alkalmazásának módszerét kidolgozó munkáival. Kodállyal együtt vallotta ennek különös fontosságát, mivel „a gyermekdal a változatképződés magas iskolája, leggazdagabb példatára” (Arrabona 1994/31–33. 395.) Elmondható mindezeket túl, hogy a néprajznak szinte minden ágában otthonosan mozog, hisz elegendő csak a szülőfalu, a kibocsátó közösség népi művelődését feldolgozó munkáira gondoljunk, amelyek a teljesség igényével születtek meg.

Mint a Magyar Néprajzi Társaság Önkéntes Néprajzi Gyűjtő Szakosztályának küldötte, nem tisztem Barsi Ernő tanár úr pedagógiai munkásságáról beszélni, de ezt mégsem kerülhetem meg. Személyében, munkásságában, határozottan állíthatom, megvalósult Györfly Istvánnak 1939-ben, A néphagyomány és a nemzeti művelődés című munkájában megfogalmazott álma: Barsi tanár úr a magyar népzenet a magyar nyelvvel egyenlő jogú magyar nemzeti műveltség-alappá tette, megadva azt a védelmet, figyelmet, gondoskodást, ami a magyar nyelvet megilleti, hisz számára a népzene a magyar nyelv másik kifejezési formája, anyanyelvünk után a legősibb műveltségkincsünk. *„A magyar népdalt a maga sajátos népi előadásmódjában már az óvodától kellene tanítani, majd különös gondnal a tanítóképzőkben, de nem hanyagolható el a népi gyermekjáték kincs összegyűjtése sem”* – írta Györfly. Ezt vallotta Barsi Ernő is és ennek érdekében munkálkodott fáradtságot nem sajnálva, szolgálva a néphagyomány, s vele a nemzet művelődésének ügyét. Vallva, hogy a magyar népméret, a néphagyomány minden magyar

emberé, a nemzeti művelődés alapja, tudatában annak és tudatosítva azt, hogy a társadalom legnagyobb erőforrása még mindig a hagyományokban található meg, amelynek az élet minden területén felszínre kell kerülnie, amelyért egész életében, a mai napig munkálkodott, munkálkodik.

1982-ben Barsi tanár úr ugyan nyugdíjba ment, de nem nyugalomba, hisz az országot járva előadásokat tartott, könyveket, tanulmányokat írt, néprajzi speciálkollégiumot vezetett, rendületlenül gyűjtötte néphagyományunk még fellelhető maradékait, és talán legfontosabb, hogy nemzedékeket nevelt a néprajz, a népi kultúra szeretetére, megbecsülésére, amelynek nyomán irányításával, útmutatásával, biztatásával diplomamunkák és tudományos diákköri dolgozatok születtek. Oktató-nevelő munkásságának egyik legszebb eredménye a néprajz oktatásának megindulása Győr-Moson-Sopron megye iskoláiban. Életműve koronájának ez az egyik legszebb ékköve. Olyan tanáregyeniség, aki személyes példájával, áldozatkész, fáradhatatlan szervezőmunkájával esztendőről-esztendőre fiatalokat nyert meg a néphagyományok gyűjtésére, megőrzésére, továbbadására, kitarva előttük a múltba vesző régi világ színeit, kincseit. Mindezek mellett nem feledkezhetünk el zenepedagógusi, zenetörténelmi, karvezetői munkájáról sem, amelyeket kiegészít színpadi rendezői tevékenysége, valamint a pávaköröknek nyújtott szakmai támogatása, valódi patrónussága. Nem beszélhetünk ugyanakkor múlt időben Barsi Ernő tanár úr munkásságáról, hisz a mai napig fiatalos lendület, tenni akarás jellemzi, amelynek eredményeként kutat, előadásokat tart, és példájával, szakmai igényességével, felkészültségével nevel, önmagunkal való szembenézésre készítet: megtettünk-e mindent mi is, amire lehetőséget kaptunk a Fennvalótól?

Barsi Ernő tanár úr élete és munkássága nem találtatott eddig sem könnyűnek, hija nincs benne semminek: helyt állott örhlényen, a Fentről kapott talentumokat megsokszorozta és kincseit önzetlenül szórta szét a hozzá fordulók, az érdeklődők, gyermekek, ifjak, valamint életkortól függetlenül minden nemzedék tagjai között. A magyar népet szolgálta, ügyét mindig hűséggel képviselte, lelkesedve, töretlen kedvvel dolgozva, derűvel, rendíthetetlen hittel, az embert – adatszolgáltatóit, tanítványait, hallgatóit – átélő szeretettel. Kitüntetései nem érdemtelenül ítéltek oda, életművét ismerték el vele. Nem véletlen, hogy kiváló néprajzi gyűjtő, feldolgozó és közlétező tevékenységének elismeréseként elsők között kapta meg a Sebestyén Gyula Emlékérmét, majd az Ortutay Gyula Emlékérmét és lett a Magyar Néprajzi Társaság belső tisztviselője. A felnevelő család példája, a második otthon, a sárospataki Református Kollégium, az itt tanító-nevelő tanár egyéniségek, az Újszászi Kálmán professzor alapította Faluszemináriumban végzett odaadó és örömteli munka olyan útravalót adott Barsi Ernőnek, amelyből egész életében erőt meríthetett, amely szilárd értékrenddel ruházta fel, amely tápláló forrása volt és maradt. A kibocsátó szülői ház és felnevelő iskola szellemiségéhez soha hűtlen nem lett, életműve ékes bizonyítéka hűségének, elkötelezettségének, meggyőződésének. Harmóniát sugárzó, szeretetteljes lényé ajándék és példa valamennyiünk számára. A szoltáros szavaival szólva, amelyek tökéletesen ráillenek életére:

*„Mert nap és pajzs az Úr,
Kegyelmet és dicsőséget ad az Isten.
Nem vonja meg javait az Úr
Azoktól, akik feddhetetlenül élnek.
Seregek Ura, boldog az az ember,
Aki benned bízik.” (Zsolt. 84; 12-13.)*

Amikor köszönetet mondunk Istennek Ernő bácsiért, hazánk és nemzetünk javát szolgáló munkásságáért, hálával, tisztelettel gondolunk hűséges hitvesére, Idus nénire, aki szeretettel, megértéssel, segítő lélekkel kísérte, támogatta, osztozva vele a mindennapokban, ünnepeken, munkában, pihenésben, jóban, rosszban egyaránt. Kívánok még sok áldott esztendőt, további magvetést, örömet jelentő munkát, figyelmes, értő hallgatókat és jó erőt, egészséget, lelki békességet, Isten gazdag áldásával! Egy szentgáli köszöntő néhány sorát idézve:

*„Éljen vig napokat, örömmel, békével.
Kedvét mindenekben találja, bánat a szívét ne járja.
Amíg az Isten élteti, terjedjen el tisztóleti!
Engedje az Isten, hogy több születésnapokat megérhessen,
Erőben, egészségben, békességben eltölthessen,
De ne búval, bánattal, hanem sok örömdes napokkal!”*

Szívemből kívánom őszinte tisztelettel és szeretettel

S. Lackovits Emőke